

BOOM.. של יגאל חמדקין, באורך 10 מטר, באוניברסיטת פורדהאם, ליד הלינקולן סנטר, ניו יורק

וזה דבר בלתי אפשרי בארצות הברית. או לא איכפת לי שבארץ קצת יותר מלוכלך. הישראלי המצוי הוא אומנם KID אמריקאי פוטנציאלי, חמריני וחמדן, תאבד מציאות ודי וולגארי, פחות מתוכנת והסרטיסטיקציה. אך ישנם בארץ כמה חדרים. יש שמים כחולים. סירת מיפרש בים — ויש סירת מיפרש בים. עולם האמנות אינו מוצא את בעיני כבני יורק, כן בתל אביב ובירושלים — או אסתטיק במועט. הגבול המיורחי של מדינת ישראל שלי יהיה רחוב דינגו, ואגיה מדי פעם אל אותה זונה וקנה ששמה אירופה — דומני שכאדם איני יכול להתכחש לשייכות. אתה שייך — אני שייך. ואני שייך ליסתיכון — והאופציה לגיחות גלויות — ארוכות כקצרות — פתוחה.

אימרתו של מרשל מקלוהן, שאסון האחרים מגביר בצופה את תחושת ההינצלות מוצא את מלוא ביטוינו בטלוויזיה וברדיו: אש, אונס, רצח, קומרשל, אונס, רצח, אש, קומרשל, מה אמר הנשיא, מה אמר קארטר, קומרשל, מהו בענייני דיומא, קומרשל, ספורט, קומרשל, מהו על ישראל, קומרשל, נושא-פיקאנט, קומרשל, מזג-אוויר, קומרשל, רצח, אונס, אש, קומרשל

● אנו חיים בעידן הקריאטיביות, היצירתיות — שלא כתובה בתנ"ך. נשים המגיעות למעמד ולגיל העמידה — במקום לקחת מאהב צעיר חזק, או לחילופין לעסוק בצדקה, הופכות אמניות, וזה מובן מאליו. הן קוליות שלי ושלך. הדבר הפך את האמנים מתוסכלים וגרם להם להיות יצירתיים. מדוע שציר לא יהיה סופר ופילוסוף? מדוע שפסל גרוע לא יהיה צלם גרוע? ומדוע שסופר או משורר לא יהיו ציירים גרועים? מדוע? העיקר שתהיה קונספציה, וברוך-השם גם לקוף יש קונספציה. פעם היכרתי רק את הישראליים, וידעתי את רמת ה-I.Q שלהם. או הצחקי אותי הדבר, כאשר איזה לבנטין מקסים ופרימיטיבי אמר לי: הציור עבר, עכשיו צריך להיות פילוסוף (מוחמד זינגסטיין), או שאיזה יתהגפס מחקה את נוגזי ומדבר מילים גבוהות על השלום, או משהו מציייר חנות פירות, ומספר על העיירה והשוואה. או איזה קוראטר צבוע, חלקק אך אינטליגנטי, מפעיל עדיקופים לבטניני וקונספטואלי, או איזה חמור מוקן ומבלבל כגורו, גורף אחריו עדר חסידים שזטים, ויוצר מעמד הריסיני + עגלה-הזהב, כמובן באגודת-הציירים.

● טמבלים כאלה יש בכל העולם. ואם אינם לבני טינים הרי הם פסבדו-מפכנים דרום-אמריקאים, או מיוסרי-מצפון, כביכול, גרמניים, או סתם יהודים זבי-אף ממנהאטן או ברוקלין — כיום גורואים בוכות עצמם. מה שעושה אותם, זה הכיסוי התקשורתי שהם מקבלים — וכישרון הוא אינו שאלה של גיאוגרפיה, הפירסום — כן, אילו גדלנו בפאריס או מנהאטן, אולי לא היינו פחות-מגוחכים — אך פירסומנו היה רציני יותר — והם היו מחקים אותנו. ואז הם היו הופכים לפרובינציאליים. ליים. בניירויק למדתי להסתכל על הדברים בסלחנות, ולשטוף את הטעם הרע באיזה סרט-קולנוע טוב וישן.

● **אלה שלא שאדתי.** אז מה עם ישראל בכלל? או אני מתגעגע, למרות שכאן ארץ הדימוקרטיה והחופש לנוע מבלי להירפק על כל צעד ושעל (או שעליך להיות צמוד לעורך-דין). מתגעגע לשבת בבית-קפה על כוס-קפה שעות, ועדיין להיות ארוח רצוי —

האנשים היפים, המדיה, הקוראטורים, מבקרי-האמנות — כולם חשובים יותר מאשר האמן. האמן הינו יצור מיסכן ותלוי שהכנס למיצע-הפיזומנים ומכלה-עצמו. לאט-לאט, בתדרי-חדרים באלכוהול ו/או סמים, או סתם מאבד-עצמולדת פיסית, או סתם נעלם מעולם-האמנות. כלפי חוץ, האמן חייב להיראות. להיות חביב ומתלקק. לשחק את המישהק-החברתי — אחרת יהיה לצנינים בעיני אדוני עולם האמנות.

● אך אמנות ותרבות אינם חשובים באורח-החיים האמריקאי. החברה-האמריקאית עוסקת במומחים ובמית"חמים — בבקאים ולא בחריפים. חריף זה — OUT — בקי זה — IN. בטטאטיסטיקות ובשיאים. אך בפרט עוסקת חברה זו בוולגריזציה של כל ערך מקודש בן-תרבות (דומני שוולגריזציה וקטנוניות-כספית בחיי יום-יום, הינם סימני-היכר לחברה-האמריקאית, ואולי כפי שטוען מארשל מקלוהן, אין אנו זקוקים למילים עלימנת ללמוד קרוא וכתוב" זה נכון, כי למילים יש משמעות של סמלים SAVE אין פירושו, חסוך, אלא, קנה, ו-SALE פירושו עוד עיסוק לאלה שאין להם מה

המונחום הדיסטורי היחיד שנגשתי באמריקה הוא בית-הקברות של ניו-אורלינס

לעשות, אלא לקנות עוד כמה סמרטוטים (וכן). על-כן, מלבד יצרני הקומרשלס והקומיקס — הרי שהאמנים היחידים המבטאים את כל העם האמריקאי, הם אלה המכוונים למכנה-המסותף הנמוך ביותר: וולט דיסני, אנדי ווארהול ודומיהם.

● בספר שכתבתי על יצירתי ב-1969, ציטטתי את קארל קראוס שכתב: "איני מסוגל להאמין בשלווה הניצחית הזאת. כבוונתי לסבוק, לאהוב, להאזין וזראות את הנצח נחלק מרגיעתו. רק יצירה כזאת תעיד על הצנחתי..." זאת היתה קריאתו הנואשת להכרה של אינטלקטואל-אירופאי, של אישי

אשכולות. בשינויים קלים ניתן ליצור את המוטו-האמריקאי: "איני מסוגל להאמין מין בשלווה הניצחית הזאת. אני מצפה שתסבוק, לא תאהב, לא תאזין ותראה את הנצח נחלק מרגיעתו. העיקר שהעסקים יצ" ליהיו..." בעצם, די, אם הייתי מצטט את ברטולד ברכט שהצליח בשורותיי לתמצת את U.S.A בשירות "הוליווד": "...בוקר בוקר גם אני נעמד לי / בתור הארוך למכור את שיקרי (תרגום חופשי מתוך הויכרו) ויותר לא יסף.

● **הזוויה-האמריקאית היתה לי** לפני שהכרתי את האמריקאים. כעת אני בעידן האכזבה-האמריקאית. את פסלי MADE IN USA תכננתי מאוקטובר '74 עד תחילת '76. במאי-יולי '76 הם הובלו לארצות-הברית. אלה הם פסלים עשויים פלדת קורטן וזכוכית רפלקטיבית. מאז מארס '76 לא תיכננתי, לא יצרתי דבר. ביצעתי הרכבתי, עסקתי ב-P.R** מתועב. יותר מ-60% של הזמן הנו הו הו P.R. ריצה אחר האנשים. מכשירי העי קריים בארצות-הברית היו לשון-חלקה, טלפון ומישלוח תצלומים.

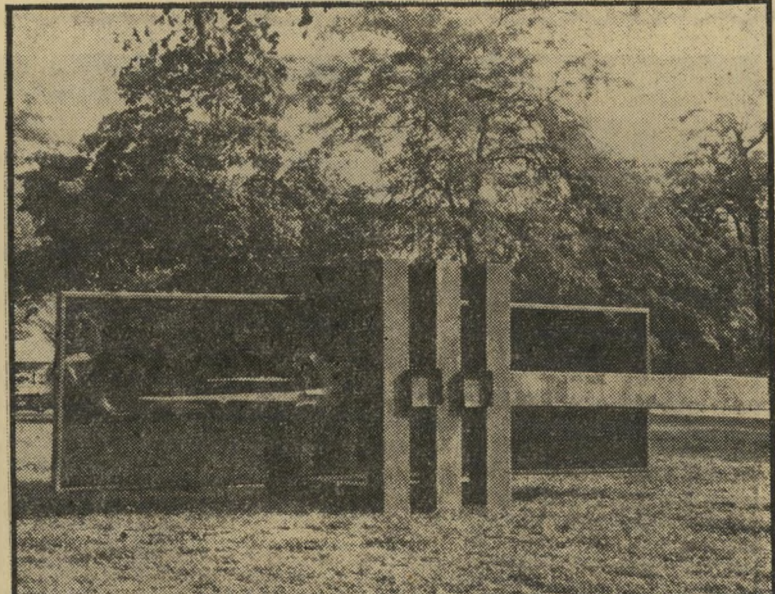
* אוצרי-אמנות.
** יחסי-ציבור (ראשי-תיבות).

אני נמצא כעת בעידן האכזבה האמריקאי, שמבלים יש בכל העולם...

(העולם-הגדול, חוץ מישראל בקושי-יקיים, אלא רק כשאישיות אמריקאית מבקרת בו, או כשיש קטאסטרופה). לתרבות ולאמנות יש מקום קטן ביותר, ואני חשן זכיתי למול הגדול שחברתי-פרחים הפילה את פסלי ליד הלינקולן-סנטר, וזכיתי להופיע במהדורת-החדשות של N.B.C. הרפורטארית היתה אוהדת, והראתה פסלים שלמים לפתיחת-התערוכה. אחרת לא היו חושבים לבוא? וכך החל המומנטום (מילה מאוד IN במדיה!). אני בטוח שיש הרבה עורכיי-תוכנים החושבים שכך צריך להיות. בטוחני שבזה יש הסכמה מלאה בין גרשום שוקן ואורי אבנרי.

● **ציתי לסכם, ולומר שאמריקה היא** עדיין גן-עדן לאדם-הבינוני. לאיש הקטן, והמאמין שגם אם יתממה עלול הוא להיות לנשיא ארצות-הברית. לאיש המאמין למדיה, ולקומרשלס. לאיש ההולך בתלם ובשורה. לאיש שלא איכפת לו כל כך גם כאשר בית שכנו בוער באש ("הביר טוח ישלם!") וגם למתמחה הכלוא במע"דתו. בין מכשיריו ועכבריו, ואפסו עוד. ארצות-הברית משמשת חממה מן הדרגה הראשונה — שלא לדבר על עורכיי-דין, רופאים, משווקים-מצליחים ושאר כוכבי השבטים. למי שאין דיעה-פוליטית ואוהב את סיר-הבשר. למי שאוהב נשיקה מגומי ואהבה מפלאסטיק. עם סופר-לאטיבים. סטאטיסטיקות וציטוטים מתוך ספר של DO IT YOURSELF. ולמי שמאמין שהוא יוצר, ויש יחסי-ציבור, הכל אפשרי — ולשמיים אין גבול וחקר.

● ומכיוון שהכל הבל-הבלים, ובטוחני בניירויק ככתל-אביב שהכל הבל, אסיים בציטטה מתוך אשכבת פינג'אן לגיימס ג'ויס: THE FALL (BABABALGHAR) ARAGHTAKAMMINARRO. RONNTHUNTROVARRHOVXN N KONNKONNBRONNTONNER.

מחווה לימים ואן דר-והה, בקודנה פארק פלאשינג'אדו